

SLOVENSKO
OGRODJE
KVALIFIKACIJ

SMERNICE ZA IMPLEMENTACIJO IN UPORABO SLOVENSKEGA OGRODJA KVALIFIKACIJ IN UČNIH IZIDOV V PRAKSI

LJUBLJANA, DECEMBER 2015

Erasmus+

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT

Center
Republike Slovenije
za poklicno
izobraževanje

Avtorji besedila:
dr. Klara Skubic Ermenc,
dr. Roberto Biloslavo,
mag. Borut Mikulec

Uredil:
mag. Borut Mikulec

Jezikovni pregled:
Jana Šmagelj

Koncept in oblikovanje:
Kofein dizajn d.o.o.

Založnik:
Center RS za poklicno izobraževanje

Ljubljana, december 2015

Delovno gradivo Smernice za implementacijo in uporabo slovenskega ogrodja kvalifikacij in učnih izidov v praksi je pripravil Center RS za poklicno izobraževanje v okviru projekta *2015 Financial support for the European qualifications framework national coordination point in Slovenia*, ki se izvaja v okviru programa Erasmus+, podprogram: podpora reformnih politik. Projekt financirata Evropska komisija in Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport. Vsebina gradiva v nobenem primeru ne odraža mnenja Evropske komisije.

**SMERNICE ZA IMPLEMENTACIJO
IN UPORABO SLOVENSKEGA
OGRODJA KVALIFIKACIJ IN
UČNIH IZIDOV V PRAKSI**

LJUBLJANA, DECEMBER 2015

KAZALO

6	1. UVOD	16	4. UČNI IZIDI IN SOK
7	2. SLOVENSKO OGRODJE KVALIFIKACIJ (SOK)	16	4.1. Koncept učnega izida
9	3. OPISNIKI RAVNI SOK	17	4.1.1. Učni izidi na ravni učnega predmeta oziroma strokovnega modula
11	3.1. Primer učnih izidov po ravneh SOK za področje računalništva	19	4.1.2. Učni izidi na ravni programa in izobrazbe/kvalifikacije
		21	4.1.3. Učni izidi na ravni tipa izobrazbe/kvalifikacije
		22	4.1.4. Učni izidi na ravni posameznika ali skupine posameznikov
		23	4.2. Prednosti in pasti učnih izidov

---

24 5. PRINCIPI OBLIKOVANJA UČNIH IZIDOV

26 6. UČNI IZIDI IN OCENJEVANJE

26 6.1. Je učni izid minimalni ali temeljni standard

26 6.2. Učni izidi in opredelitev meja med ocenami

27 7. KDO UPORABLJA SOK IN OPISNIKE UČNIH IZIDOV

28 8. LITERATURA IN VIRI

29 9. PRILOGE

29 9.1. Priloga 1: Ključni pojmi

30 9.2. Priloga 2: Tipi kvalifikacij v SOK

32 9.3. Priloga 3: Metodologija opisovanja kvalifikacij SOK

01

UVOD

Delovno gradivo z naslovom *Smernice za implementacijo in uporabo slovenskega ogrodja kvalifikacij in učnih izidov v praksi* je pripravil Center RS za poklicno izobraževanje (CPI). Gradivo je nastalo v okviru projekta *2015 Financial support for the European qualifications framework national coordination point in Slovenia*, ki se izvaja v okviru programa Erasmus+ in ga financira Evropska komisija ter sofinancira Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport.

Če smo v Sloveniji s publikacijo *Umeščanje slovenskega ogrodja kvalifikacij v evropsko ogrodje kvalifikacij za vseživljenjsko učenje in evropsko ogrodje visokošolskih kvalifikacij* dosegli formalno umestitev slovenskega ogrodja kvalifikacij v obe evropski ogrodji – evropsko ogrodje kvalifikacij za vseživljenjsko učenje in evropsko ogrodje visokošolskih kvalifikacij – želimo s pričujočim gradivom približati ogrodje kvalifikacij in njegov temeljni koncept, t. i. učni izid, vsem potencialnim domačim uporabnikom na eni strani kakor tudi spodbuditi razpravo o razumevanju učnega izida v vseh podsistemih formalnega in neformalnega izobraževanja v Sloveniji na drugi. To je tudi osnovni namen pričujočega delovnega gradiva, ki mu namenoma nismo nadedli dokončne forme v obliki publikacije, ampak dopuščamo in spodbujamo možnost, da se v skladu s strokovno razpravo tudi ustrezno dopolni in preoblikuje. Ocenjujemo, da je pot k bolj usklajenemu skupnemu razumevanju učnega izida in povezovanja slednjega z ogrodjem kvalifikacij v slovenski praksi nujna tako zaradi poplave različnih evropskih dokumentov, ki temeljijo ali priporočajo uvedbo in uporabo koncepta učnega izida na različnih področjih izobraževanja, kakor tudi zaradi raznolikih praks učno-ciljnega načrtovanja, ki so se v slovenskem sistemu izobraževanja uveljavile v zadnjih dveh desetletjih. Ne nazadnje je ta skupni imenovalec potreben tudi zaradi Zakona o slovenskem ogrodju kvalifikacij, ki bo v kratkem stopil v veljavo, in s katerim se bo začela implementacija ogrodja v prakso.

Gradivo vsebinsko tvori šest poglavij, ki so obogatena s posameznimi praktičnimi primeri. V drugem poglavju je na kratko predstavljeno slovensko ogrodje kvalifikacij (SOK); njegov namen in temeljni sestavni deli. V tretjem poglavju so opisani učni izidi po ravneh SOK in učni izidi na primeru kvalifikacijske strukture s področja računalništva. V četrtem poglavju je pojasnjen koncept učnega izida na različnih ravneh formalnega in neformalnega izobraževanja v skladu s slovensko prakso, izpostavljena je povezava med učnimi izidi in ravnjo SOK, podane so nekatere prednosti in pasti učnih izidov. V petem poglavju so predstavljeni osnovni principi oblikovanja učnih izidov, v šestem pa je prikazana povezava med učnimi izidi in ocenjevanjem. V sedmem poglavju so navedene nekatere osnovne ciljne skupine, ki bi naj pri svojem delu uporabljale SOK in opisnike učnih izidov. V prilogi so povzeti ključni pojmi ter prikazani tipi kvalifikacij po ravneh SOK in metodologija opisovanja kvalifikacij skladno s SOK.

02

SLOVENSKO OGRODJE
KVALIFIKACIJ (SOK)

SLOVENSKO OGRODJE KVALIFIKACIJ je orodje za razvoj in razvrščanje kvalifikacij v enotno dogovorjen sistem. Kvalifikacije so glede na zakonsko določena merila ter učne izide in opisnike razvrščene na ravni, prikazani so odnosi med kvalifikacijami, nakazane so možnosti horizontalne in vertikalne prehodnosti med kvalifikacijami. Ogrodje kvalifikacij prispeva k izboljšanju kakovosti, dostopnosti in priznanju kvalifikacij na trgu dela v državi ali mednarodno. Enota SOK je kvalifikacija.

Vir: Mikulec in Ermenc, 2014, str. 81.

SOK je *komunikacijsko oz. razlagalno*¹ ogrodje z manjšim reformnim dometom. Njegov namen je doseči transparentnost in prepoznavnost kvalifikacij v Sloveniji in EU, njegovi temeljni cilji pa so: podpreti vseživljenjsko učenje; povezati in uskladiti slovenske podsisteme kvalifikacij ter izboljšati preglednost, dostopnost in kakovost kvalifikacij glede na trg dela in civilno družbo.

SOK sestavljajo:

- 1) **Opisniki ravni:** opisani na 10 ravneh v kategorijah znanja, spretnosti in kompetenc (glej poglavje 3);
- 2) **Ogrodje kvalifikacij:** umestitev različnih vrst in tipov kvalifikacij na 10 kvalifikacijskih ravni (glej Priloga 2). Izhodišče za umeščanje tipov kvalifikacij v ravni SOK je predstavljala resorna zakonodaja in Kvalifikacijski sistem izobraževanja in usposabljanja (KLASIUS) ter skladnost kvalifikacij z učnimi izidi na posameznih kvalifikacijskih ravneh;
- 3) **Metodologija opisovanja in umeščanja kvalifikacij:** vsaka kvalifikacija, vključena v SOK, je opisana skladno z določenim naborom parametrov, ki opisujejo kvalifikacijo (glej Priloga 3), hkrati pa je določen tudi postopek umeščanja izobrazb in kvalifikacij v SOK (glej Zakon o slovenskem ogrodju kvalifikacij – predlog za obravnavo, 2015, člen 6–8);
- 4) **Register kvalifikacij SOK:** vsaka posamezna kvalifikacija, ki se umešča v SOK, je oz. bo vključena v *spletni register kvalifikacij SOK*². Z vzpostavljanjem se *spletnim portalom evropskega ogrodja kvalifikacij*³ bodo opisi posameznih slovenskih kvalifikacij dostopni tudi uporabnikom vseh evropskih držav.

Kvalifikacije v SOK so izražene z imeni listin. Vanj vključujemo vse kvalifikacije in pripadajoče listine, ki so pridobljene v sistemu formalnega izobraževanja, in tiste kvalifikacije, pridobljene izven sistema formalnega izobraževanja, ki so uspešno zaključile javne akreditacijske postopke. Na ravni osnovnošolskega in srednješolskega izobraževanja učeči se pridobijo spričevala, v terciarnem izobraževanju diplome, v neformalnem izobraževanju pa certifikate.

¹ Raffe (2011) razlikuje med tremi različnimi tipi ogrodij kvalifikacij:

a) *komunikacijskim oz. razlagalnim ogrodjem*, ki za izhodišče prevzema obstoječi sistem izobraževanja in usposabljanja in ponuja izrazje, s katerim ga naredil preglednejšega;

b) *transformacijskim ogrodjem*, ki za izhodišče prevzema predlagani prihodnji sistem izobraževanja in usposabljanja ter opredeljuje kvalifikacije glede na reformiran sistem, ne da bi se pri tem oziral na obstoječo ponudbo; ter

c) *reformnim ogrodjem*, ki združuje lastnosti obeh tipov; je tako komunikacijsko ogrodje, ki za izhodišče jemlje obstoječi sistem, a ima prav tako jasne reformne cilje, npr. narediti standarde kakovostnejše, izboljšati ponudbo itd.

² Dostopno na: <http://www.nok.si/index.php/register-kvalifikacij-sok/>. S spletnim registrom kvalifikacij SOK se povečuje transparentnost sistema kvalifikacij v državi. Ta bo v korist zlasti različnim uporabnikom: udeležencem izobraževanja, zaposlenim, delodajalcem, izobraževalnim institucijam, poklicnim svetovalcem in drugim.

³ Dostopno na: [http://ec.europa.eu/ploteus/search/site?f\[0\]=im_field_entity_type%3A97#](http://ec.europa.eu/ploteus/search/site?f[0]=im_field_entity_type%3A97#).

SOK medsebojno povezuje dva koncepta:

- A) *koncept izobraževalnih aktivnosti/programov* je povezan z zakonskimi akti in drugimi predpisi, ki za vsak tip programa določajo njegov namen, cilje ter pravice do prehodnosti,
- B) *koncept učnih izidov* uvaja SOK, z njim so na bolj transparenten način opredeljena razmerja med programi in kvalifikacijami v smislu zahtevnosti in kompleksnosti.

Učni izidi so v SOK definirani na naslednji način (Mikulec in Ermenc, 2014, str. 81):

UČNI IZID⁴ pomeni znanje, spretnost in kompetenco, standardizirano na določeni kvalifikacijski ravni. Je izjava o tem, kar kandidat na neki kvalifikacijski ravni po zaključenem učnem obdobju ve, je zmožen narediti in se odločiti. Učni izidi so lahko oblikovani v povezavi s tečaji, programskimi enotami, z moduli, s programi. V teh povezavah se učni izidi povezujejo v kvalifikacijo oziroma izobrazbo.

---

⁴ V Zaključnem poročilu smo learning outcome slovenili z učni rezultat. Ker predlog Zakona o slovenskem ogrodju kvalifikacij slednji termin sloveni z učni izid, smo se v pričujočem gradivu odločili, da sledimo dikciji iz predloga zakona.

03

OPISNIKI RAVNI SOK

V literaturi se omenjajo tipični glagoli, ki lahko služijo kot opisniki učnih izidov glede na kategorije znanje, spretnosti in kompetence (Writing Learning Outcomes, 2007):

- **Znanje:** opiši, opredeli, navedi, ponovi, recitiraj, reproduciraj, izberi, poimenuj, naštej, zapiši, spomni se ...
- **Spretnosti:** uporabi, presodi, poveži, izberi, pojasni, klasificiraj, izračunaj, primerjaj, dopolni, dekodiraj, zagovarjaj, demonstriraj, opiši, razvij, diskutiraj, dramtiziraj, preveri, obrazloži, eksperimentiraj, prevedi, napovej, prepoznavaj, simuliraj, razreši, povzemi, izberi, sklepaj, modificiraj, podaj primer, ilustriraj, posploši, interpretiraj, predelaj ...
- **Kompetence:** povzemi, opraviči, razreši, poročaj, integriraj, predstavi, diskutiraj, kombiniraj, dopolni, zagovarjaj, integriraj, naroči, organiziraj, odloči, kritično osvetli, problematiziraj, kritiziraj, sooči, problematiziraj, standardiziraj, zadrži, ubrani, preizkusi ...

Vsi navedeni glagoli se lahko uporabljajo za opisovanje učnih izidov na različnih ravneh SOK (več glej v petem poglavju). Zato je treba ob zapisovanju učnega izida upoštevati zahtevnost in kompleksnost učnega izida v povezavi s specifično ravno SOK. V spodnji tabeli je tako z barvami prikazano, kako se učni izidi, zapisani v opisnikih SOK, povezujejo v kategorijah znanje, spretnosti in kompetence.

Tabela 1: Opisniki ravni SOK

	ZNANJE	SPRETNOSTI	KOMPETENCE
Raven 1	Elementarno splošno znanje , ki omogoča nadaljnje sistematično učenje.	Osnovna pismenost ter sposobnost učenja podatkov in pojmov. Izkazovanje praktičnih spretnosti za izvajanje enostavnih, ponavljajočih se opravil ali kratkega niza enostavnih opravil.	Usposobljenost za delovanje v podrobno opredeljenem in zelo strukturiranem okolju.
Raven 2	Temeljno splošno in uporabno znanje , ki obsega razumevanje glavnih družbenih in naravnih pojmov, procesov in zakonitosti; je podlaga za nadaljnje učenje in družbeno udejstvovanje.	Temeljna pismenost in izkazovanje praktičnih spretnosti , vključno z uporabo osnovnih orodij, metod in materialov. Izvajanje enostavnih, ponavljajočih se opravil , sestavljenih iz manjšega števila operacij.	Usposobljenost za omejeno samostojno delovanje na podlagi ustnih ali pisnih navodil ter za pridobivanje novih znanj in spretnosti v predvidljivem in strukturiranem kontekstu. Sprejemanje omejene odgovornosti.
Raven 3	Pretežno praktično, življenjsko in poklicno uporabno znanje z nekaj teoretične podlage, pridobljeno predvsem na podlagi proučevanja primerov ter posnemanja in urjenja v kontekstu določene stroke.	Temeljna pismenost in izkazovanje praktičnih spretnosti v omejenem obsegu , vključno z uporabo ustreznih orodij, metod in materialov. Uporabljanje znanih rešitev pri reševanju predvidljivih problemov v omejenem obsegu. Izvajanje preglednih in standardiziranih opravil.	Usposobljenost za pridobivanje novih znanj in spretnosti v strukturiranem kontekstu ob ustreznem vodenju. Usposobljenost za omejeno samostojno delovanje v predvidljivem in strukturiranem kontekstu na podlagi enostavnih ustnih ali pisnih navodil. Sprejemanje omejene odgovornosti.

	ZNANJE	SPRETNOSTI	KOMPETENCE
Raven 4	Pretežno poklicno znanje, dopolnjeno s poznavanjem teoretičnih načel , zlasti tistih iz stroke. Pred načeli znanstvene sistematičnosti ima prednost proučevanje primerov, povezovanje in uporaba znanj.	Uporabljanje znanja pri reševanju različnih opravil in problemov , lahko tudi v manj tipičnih situacijah. Obvladovanje spretnosti, ki so glede na območje delovanja široke in specializirane , vključno z uporabo ustreznih orodij, metod, različnih tehnoloških postopkov in materialov . Izvajanje relativno preglednih, manj standardiziranih opravil.	Usposobljenost za delovanje v znanem in manj znanem okolju z večjo stopnjo odgovornosti in samostojnosti. Prevzemanje odgovornosti za lastnosti in kakovost izdelkov/storitev , povezanih z delovnimi opravili oziroma delovnim procesom. Prevzemanje odgovornosti za lastno učenje . Pridobivanje novega znanja in spretnosti v nadzorovanem okolju . To raven označuje določena podjetniška usmerjenost , sposobnost organiziranja in vključevanja v delovne skupine .
Raven 5	Splošno in/ali strokovno znanje , pridobljeno s spoznavanjem različnih znanstvenih in/ali strokovnih področij in teoretičnih načel . Predstavlja temelj za nadaljnje učenje in nekoliko poglobljeno razumevanje stroke . Učenje poteka predvsem z analitičnim mišljenjem.	Izkazovanje spretnosti, ki so glede na območje delovanja široke, lahko so tudi specializirane , vključno z uporabo ustreznih orodij, metod, različnih tehnoloških postopkov, materialov in teorij . Ovrednotenje in uporaba informacij za oblikovanje odločitev in rešitev različnih problemov oziroma netipičnih situacij . Oblikovanje rešitev v povezavi z dobro opredeljenimi abstraktnimi problemi . Izvajanje raznolikih, pogosto nestandardiziranih opravil .	Usposobljenost za delovanje v različnih in specifičnih okoljih . Prevzemanje odgovornosti za lastnosti in kakovost delovnega procesa in rezultatov , pri čemer izkazuje samostojnost in določeno mero samoinicativnosti . Prevzemanje odgovornosti in iniciative za pridobivanje novega znanja in spretnosti. To raven označuje podjetniška usmerjenost , sposobnost organiziranja in vključevanja v kompleksne in heterogene delovne skupine .
Raven 6	Strokovno in teoretično znanje na določenem področju in praktično znanje za reševanje konkretnih strokovnih nalog . Znanje omogoča reševanje zahtevnejših opravil na specifičnih področjih stroke.	Izvajanje zahtevnejših operativno-strokovnih opravil , povezanih z deli v pripravi in kontroli delovnih procesov . Naloge so glede na območje delovanja kompleksne , praviloma specializirane , vključujejo abstraktno mišljenje in uporabo ustreznih orodij, metod, različnih tehnoloških postopkov, materialov in teorij .	Usposobljenost za delovanje v različnih in specifičnih okoljih z elementi ustvarjalne aktivnosti . Samostojno delovanje, pri katerem je značilno prevzemanje odgovornosti za delo posameznikov in skupin ter materialnih virov in informacij . Ob tem je pomembno osnovno povezovanje in umeščanje problematike v splošni družbeni kontekst . Prepoznavanje lastnih učnih potreb in skrb za prenos znanja v delovnem okolju.
Raven 7	Poglobljeno strokovno teoretično in praktično znanje na določenem področju , podprto s širšo teoretično in metodološko osnovo.	Izvajanje kompleksnih operativno-strokovnih opravil , ki vključujejo tudi uporabo metodoloških orodij . Obvladovanje zahtevnih, kompleksnih delovnih procesov ob samostojni uporabi znanja v novih delovnih situacijah . Diagnosticiranje in reševanje problemov v različnih specifičnih delovnih okoljih, povezanih s področjem izobraževanja in usposabljanja. Osnova za izvirna dognanja/stvaritve in kritično refleksijo .	Usposobljenost za delovanje v različnih okoljih in na različnih funkcijah ter za posredovanje novega znanja . Sprejemanje odgovornosti za določanje in doseganje lastnih rezultatov dela in/ali rezultatov dela heterogene skupine na opredeljenih področjih dela. Usposobljenost za argumentirano razpravo v specifičnih delovnih okoljih , povezanih s področjem izobraževanja in usposabljanja. Prepoznavanje lastnih potreb po učenju, prevzemanje pobude za lastno učenje, usposobljenost za prenos znanja v skupini .

	ZNANJE	SPRETNOSTI	KOMPETENCE
Raven 8	Poglobljeno teoretično, metodološko in analitično znanje z elementi raziskovanja , ki je osnova za zelo zahtevno strokovno delo.	Obvladovanje zelo zahtevnih, kompleksnih delovnih procesov in metodoloških orodij na specializiranih področjih. Načrtovanje in vodenje delovnega procesa na podlagi ustvarjalnega reševanja problemov , povezanih s področjem izobraževanja in usposabljanja. Sposobnost izvirnih dognanj/stvaritev in kritične refleksije .	Samostojno in avtonomno izvajanje nalog v praviloma netipičnih okoljih v širših ali multidisciplinarnih kontekstih . Sposobnost prevzemanja odgovornosti za lastni profesionalni razvoj ter poučevanja drugih . Sprejemanje odgovornosti za odločitve, ki so povezane z aktivnostmi, procesi ter vodenjem kompleksnih in heterogenih skupin.
Raven 9	Poglobljeno teoretično, metodološko in analitično znanje za izvirno znanstveno-raziskovalno/umetniško delo , ki ustvarja novo znanje/stvaritve.	Načrtovanje, vodenje in izvajanje najzahtevnejših del , vključno z udeležbo pri znanstvenoraziskovalnih/vrhunskih umetniških projektih , ter reševanje teoretičnih in praktičnih problemov v posebnih delovnih situacijah. Sposobnost kompleksnih izvirnih dognanj/stvaritev, kritične refleksije .	Avtonomno izvajanje nalog v netipičnih okoljih, širših ali multidisciplinarnih kontekstih v povezavi z bazičnim in/ali uporabnim znanstvenoraziskovalnim/umetniškim delom. Sposobnost prevzemanja odgovornosti za lastni profesionalni razvoj in razvoj stroke . Usposobljenost za neodvisno, profesionalno in etično usmerjanje lastnega učenja in učenja drugih v različnih kontekstih.
Raven 10	Poglobljeno znanje za samostojno izvirno znanstveno in raziskovalno/umetniško delo ali razvoj stroke na najvišji ravni , kar je povezano z znanstvenim, strokovnim ali umetniškim uveljavljanjem doma in v mednarodnem prostoru.	Načrtovanje, vodenje in izvajanje najzahtevnejših del, vključno z znanstvenoraziskovalnimi/umetniškimi projekti , ter reševanje najzahtevnejših teoretičnih in praktičnih problemov . Sposobnost kritične refleksije , poglobljenega abstraktnega razmišljanja in sinteze novih in kompleksnih idej .	Usposobljenost za izrazito avtonomno/vrhunsko ustvarjanje, interpretiranje ter iskanje odgovorov na abstraktna in najbolj kompleksna vprašanja v stroki, znanosti ali umetnosti. Sposobnost za prenos znanja med stroko in znanostjo v kritičnem dialogu ter zmožnost odgovornega presojanja posledic uporabe novega znanja v različnih kontekstih .

Vir: Mikulec in Ermenc, 2014, str. 82–84.

3.1. Primer učnih izidov po ravneh SOK za področje računalništva

V spodnji tabeli prikazujemo poskus, kako je mogoče učne izide razumeti na primeru kvalifikacijske strukture znotraj enega strokovnega področja. Kot primer smo vzeli kvalifikacije s področja Klasius-P 4, 48 računalništvo ter učne izide, ki jih posamezne kvalifikacije vsebujejo, jih po svoji presoji razvrstili po kategorijah znanje, spretnosti in kompetence. Razvrščanje je vedno do neke mere arbitrarno, saj stroka ne pozna popolnega merila. Primer zato *ni* pisan kot navodilo za uporabo, ki bi terjalo spremembo izobraževalnih programov in kvalifikacij; njegov namen je na ilustrativen način prikazati, kako je mogoče razumeti posamezne kategorije učnih izidov glede na SOK.

Kvalifikacije so razvrščene od četrte do desete ravni SOK. Iz tabele je razvidno, da so učni izidi pri kvalifikacijah Vzdrževalec/vzdrževalka programske opreme in Tehnik računalništva/tehnica računalništva zapisani tako, da je kategorija znanja zajeta v kategorijah spretnosti in kompetence. Gre za odraz učno-ciljnega načrtovanja izobraževalnih programov, o čemer več pojasnujemo v nadaljevanju. Zaradi prevladujočega učno-ciljnega pristopa pri načrtovanju, je tudi pri drugih kvalifikacijah mogoče opaziti enak princip. Pri programih in kvalifikacijah, ki so zasnovani učno-snovno, pa bi v nasprotju s tem primerom kategorija znanja bila izstopajoča.

Število zapisanih učnih izidov pri kvalifikaciji Vzdrževalec/vzdrževalka programske opreme je relativno visoko (previsoko?), kar velja tudi za kvalifikaciji Inženir informatike/inženirka informatike in Magister inženir računalništva in informatike/magistrica inženirka računalništva in informatike.

Pri kvalifikacijah Magister inženir računalništva in informatike/magistrica inženirka računalništva in informatike in Magister znanosti/magistrica znanosti lahko zasledimo tudi zapis učnega izida »nadaljevanje študija na tretji, doktorski stopnji«, ki med učne izide pravzaprav ne sodi, saj gre za pravice, ki izhajajo iz pridobitve kvalifikacije, ne govorijo pa o vsebini in namenu kvalifikacije.

Višje po kvalifikacijskih lestvici gremo, kompleksnejši in splošnejši so zapisi učnih izidov. Pojavi se dilema, kako jih zasnovati, da bi bili razumljivi in enoznačni ter hkrati dovolj kompleksni. Vprašanje je, ali je, denimo, učni izid na ravni doktorskega študija »razumevanje kompleksnih naravnih, tehniških, tehnoloških, ekonomsko-podjetniških in družbenih situacij ter modelov« ujel ustrezno razmerje med že omenjeno kompleksnostjo na eni strani ter jasnostjo in preglednostjo na drugi.

Tabela 2: Učni izidi po ravneh SOK za področje računalništva

	KVALIFIKACIJA	ZNANJE	SPRETNOSTI	KOMPETENCE
		<i>Je rezultat učenja in osvajanja pojmov, načel, teorij in praks. Pridobivanje znanja poteka v različnih okoljih: v izobraževalnem procesu, pri delu in v kontekstu zasebnega ter družbenega življenja.</i>	<i>V okviru nacionalnega ogrodja kvalifikacij so spretnosti opisane kot kognitivne (npr. uporaba logičnega, intuitivnega in ustvarjalnega mišljenja) in/ali praktične (npr. ročne, kreativne spretnosti in uporaba materialov, orodij in instrumentov).</i>	<i>Se nanašajo na sposobnost uporabe in povezovanja znanja in spretnosti v izobraževalnih, profesionalnih in osebnih situacijah. Kompetence razvrščamo glede na kompleksnost, samostojnost in odgovornost delovanja. Ločimo generične in poklicno specifične kompetence.</i>
Raven 4	Vzdrževalec/ vzdrževalka programske opreme		<ul style="list-style-type: none"> • nameščanje in vzdrževanje programske opreme, • nameščanje in vzdrževanje programske opreme v omrežju, • uporabljanje informacijsko-komunikacijske tehnologije, • uporabljanje računalniške opreme in programskega orodja, • varovanje uporabnikove zasebnosti in ščitenje njegovih podatkov. 	<ul style="list-style-type: none"> • načrtovanje in organiziranje lastnega dela, • racionalno rabo energije, materiala in časa, • varovanje zdravja in okolja, • sporazumevanje s sodelavci in strankami, • sodelovanje v skupini, • zagotavljanje kakovosti in uspešnosti lastnega dela v delovnem okolju v skladu s standardi, • nudenje podpore uporabnikom osebnih računalnikov, • razvijanje podjetnih lastnosti, spretnosti in vedenja.
Raven 5	Tehnik računalništva/ tehnica računalništva		<ul style="list-style-type: none"> • uporabo konceptov organizacije dela in ekonomike na strokovnem področju, • programiranje preprostih aplikacij na programirljivih napravah, programiranje, montažo in ožičenje programirljivih relejev, 	<ul style="list-style-type: none"> • vzpostavitev, vzdrževanje, zaščito in zagotavljanje obnove omrežnih servisov.

KVALIFIKACIJA	ZNANJE	SPRETNOSTI	KOMPETENCE
Raven 6	Inženir informatike/ inženirka informatike	<ul style="list-style-type: none"> • evidentiranje problema in njegove analize ter predvidevanja operativnih rešitev v procesih organizacije, • povezovanje znanja z različnih področij pri uporabi in razvoju novih aplikacij, • načrtovanje in izgradnjo omrežij, • dokumentiranje informacijsko-komunikacijske tehnologije. 	<ul style="list-style-type: none"> • izvajanje potrebnih nastavitev operacijskega sistema in zagotavljanje osnovne podpore uporabnikom pri uporabi uporabniške programske opreme, • sestavljanje, vzdrževanje in servisiranje računalniške strojne opreme ter za odpravljanje napak, • polaganje in ožičenje različnih vrst električnih in komunikacijskih inštalacij, priključevanje porabnikov in opravljanje osnovnih vzdrževalnih del, • povezovanje elementov električnih inštalacij v stikalnih, razdelilnih in vtično-spojnih napravah ter izbiranje in priklopljanje električnih zaščit, • branje, načrtovanje, izdelavo, spremljavo in dopolnjevanje tehnične dokumentacije po predpisanih navodilih in z uporabo IKT.
		<ul style="list-style-type: none"> • obvladanje standardnih metod, postopkov in procesov v tehnoloških procesih, • vodenje in reševanje konkretnih delovnih problemov na področju procesov z uporabo standardnih strokovnih metod in postopkov, • izdelavo pasivnih in aktivnih spletišč, • nameščanje, vzdrževanje in servisiranje informacijsko-komunikacijske opreme, • nameščanje in administriranje strežnikov, • načrtovanje, izdelavo in administriranje zbirk podatkov, • načrtovanje, razvijanje in uvajanje celovite programske rešitve. 	<ul style="list-style-type: none"> • izobraževanje uporabnikov s področja IKT, • razvijanje moralnega in etičnega čuta za poštenost, natančnost in vestnost pri delu, • svetovanje in tehnično podporo uporabnikom pri uporabi informacijsko-komunikacijske tehnologije, • uporabo pridobljenega znanja za uspešno strokovno komuniciranje tako v domačem kot v mednarodnem okolju, • uvajanje novosti s področja informacijsko-komunikacijske tehnologije v poslovne sisteme.

	KVALIFIKACIJA	ZNANJE	SPRETNOSTI	KOMPETENCE
Raven 7	Diplomirani inženir informatike in tehnologij komuniciranja (un)/ diplomirana inženirka informatike in tehnologij komuniciranja (un)	<ul style="list-style-type: none"> • vrhunska tehnološka znanja za načrtovanje, razvoj in vzdrževanje informacijskih rešitev ter upravljanje komunikacijskih tehnologij, • organizacijska in poslovna znanja za prenos in učinkovito izrabo tehnoloških rešitev v praksi, • razumevanje temeljnih procesov razvoja informacijskih sistemov, vodenja projektov, obvladovanja informacij in poslovnih informacijskih sistemov. 	<ul style="list-style-type: none"> • učinkovito uporabo naj-sodobnejše informacijske tehnologije in tehnologije komuniciranja ter orodja za razvoj informacijskih rešitev, • učinkovito uporabo znanja za reševanje konkretnih poslovnih nalog in doseganje projektnih ciljev v realnem okolju. 	<ul style="list-style-type: none"> • osebnostne veščine komuniciranja, vodenja in skupinskega dela, • sodelovanje, osebno in poslovno komuniciranje ter vodenje projektov.
Raven 8	Magister inženir računalništva in informatike/ magistrica inženirka računalništva in informatike	<ul style="list-style-type: none"> • obvladovanje raziskovalnih metod na področju računalništva, • temeljna teoretska znanja, praktična znanja in veščine, bistvene za področji računalništva in informatike, • poglobljeno razumevanje in sposobnost umeščanja računalniških in informacijskih znanj na druga področja tehnike in druga strokovno relevantna področja (ekonomija, organizacijske vede itd.), • nadaljevanje študija na tretji, doktorski stopnji. 	<ul style="list-style-type: none"> • razvijanje kritičnega, analitičnega in sintetičnega mišljenja, • definiranje, razumevanje in ustvarjalno reševanje strokovnih izzivov na področjih računalništva in informatike, • uporabo pridobljenih znanj pri samostojnem reševanju strokovnih in znanstvenih problemov v računalništvu in informatiki ter za poglobljanje pridobljenih znanj, • praktično znanje in veščine pri uporabi programske, strojne opreme in informacijskih tehnologij, ki so pri uspešnem delu strokovnjaka s področja računalništva in informatike nujne, • upoštevanje varnostnih, funkcionalnih, gospodarskih in okoljevarstvenih načel, • iskanje virov in kritične presoje informacij. 	<ul style="list-style-type: none"> • tehnično pisno komuniciranje na področju računalništva in informatike v maternem jeziku in vsaj v enem tujem, • administrativno vodenje raziskovalnih, industrijskih, pedagoških ter drugih procesov s področja računalništva in informatike, • posredovanja znanja, • skupinsko delo v stroki, • razvijanje profesionalne odgovornosti in etičnosti, • samostojno opravljanje zahtevnih razvojnih inženirskih in organizacijskih nalog ter manj zahtevnih raziskovalnih nalog na svojih področjih, • prenašanje znanja na sodelavce v tehnoloških in raziskovalnih skupinah.

	KVALIFIKACIJA	ZNANJE	SPRETNOSTI	KOMPETENCE
Raven 9	Magister znanosti/ magistrica znanosti	<ul style="list-style-type: none"> temeljna znanja s področja računalništva in informatike, ki obsegajo osnovna teoretska znanja, praktična znanja in veščine, bistvene za področji računalništva in informatike, poglobljeno razumevanje in sposobnost umeščanja računalniških in informacijskih znanj na druga področja tehnike in druga strokovno relevantna področja (ekonomija, organizacijske vede itd.), nadaljevanje študija na tretji, doktorski stopnji. 	<ul style="list-style-type: none"> praktično znanje in veščine pri uporabi programske, strojne opreme in informacijskih tehnologij, ki so pri uspešnem delu strokovnjaka s področja računalništva in informatike nujne. 	<ul style="list-style-type: none"> prenašanje znanja na sodelavce v tehnoloških in raziskovalnih skupinah, samostojno opravljanje zahtevnih razvojno inženirskih in organizacijskih nalog ter manj zahtevnih raziskovalnih nalog na svojih področjih.
Raven 10	Doktor znanosti/doktorica znanosti	<ul style="list-style-type: none"> razumevanje kompleksnih naravnih, tehniških, tehnoloških, ekonomsko-podjetniških in družbenih situacij ter modelov, poznavanje znanstvenih metodologij, metod in tehnik, hkrati pa tudi razvojnih in tehnoloških zahtev, ki se pojavljajo v gospodarstvu, dobro poznavanje patentnega inženirstva in uvajanja tehničnih in tehnoloških izboljšav, njihove povezanosti z znanstvenim raziskovanjem in pomena za družbeni razvoj, široko poznavanje računalniških in informacijskih tehnologij, primerno za raziskovanje v več specifičnih smereh, kot so inteligentni sistemi, multimodalni vmesniki človek-stroj, vseprisotno računalništvo, programsko inženirstvo, informacijske tehnologije in storitve itd., dobro poznavanje matematično-tehniškega aparata za razumevanje delovanja, analize in sinteze računalniških in informacijskih modelov in sistemov. 	<ul style="list-style-type: none"> analitičen razmislek in razgradnjo kompleksnih problemov in situacij, raziskovanje, razvoj in sintezo novih metod, postopkov ali naprav, izhajajoč iz analize in simulacij kompleksnih problemov in situacij ter eksperimentov za potrjevanje dobrih hipotez in rešitev. 	<ul style="list-style-type: none"> oblikovanje in izražanje strokovnega mnenja, podprtga z argumentiranimi stališči stroke in znanosti, raziskovalno kritičnost, odgovornost, iniciativnost in samostojnost pri izvedbi znanstvenih poskusov ali razvojnih nalog, odlično obvladovanje metodologije in tehnik znanstvenega in razvojnega raziskovanja ter znanstvenega komuniciranja.

04 UČNI IZIDI IN SOK

Koncept učnega izida ni strokovni termin, temveč politični konstrukt brez jasne opredelitve, ki ga je mogoče razumeti v kontekstu značilnosti sodobne regulacije sistemov izobraževanja, ki v središče politik postavljajo skrb za kakovostne in transparente učne dosežke učečih se populacij (Ermenc, 2015).

V Sloveniji nam opisan pristop še ni povsem domač, bolj smo vajeni razmišljati o sistemu izobraževanja s perspektive izobraževalnih programov in izobraževalnih aktivnosti. To perspektivo danes pod vplivom evropskih in globalnih procesov večkrat poimenujemo z neposrečenim izrazom »input koncept«; lahko pa bi govorili tudi o upravljanju sistema izobraževanja na vhodni ravni.

S sistemom izobraževanja na vhodni ravni upravljamo takrat, kadar določamo *vsebine* izobraževalnih programov, *trajanje* in *pogoje* njihove izvedbe ter druge vidike, ki določajo, kaj in pod kakšnimi pogoji se bo v izobraževalnih ustanovah poučevalo.

Ogrodja kvalifikacij pa v sistemih izobraževanja krepijo drugačno perspektivo, ki jo na področju izobraževanja spremljamo že vsaj dve desetletji in jo zaznamuje t. i. *rezultatski pristop*. Evropska agencija za razvoj poklicnega izobraževanja in usposabljanja (CEDEFOP, 2009) v tem smislu govori o »the shift to learning outcomes« (Ermenc, 2015).

Rezultatski pristop evropskih sistemov izobraževanja ne spreminja radikalno, saj se vhodna raven ne opušča. Pa vendarle se dogajajo spremembe: spreminjajo se značilnosti vhodne ravni, hkrati pa se posveča več pozornosti izhodni ravni, kjer večjo težo dobijo vprašanja, kot so naslednja:

- a) Do kakšne vednosti in zmožnosti moramo učečega se v pedagoškem procesu pripeljati?
- b) Kako bo učeči se svojo vednost in zmožnost izkazal?
- c) Kako bomo skrbeli za kakovost dosežkov in kakovost njihovega vrednotenja?

Drugače rečeno, rezultatski pristop se nanaša na vprašanja:

- o učnih ciljih, učnih dosežkih in standardih znanja ter načinih njihovega oblikovanja;
- ocenjevanja učnih dosežkov;
- opredeljevanja izobrazbe/kvalifikacije ter razmerij med izobrazbami/kvalifikacijami glede na stopnje zahtevnosti, kompleksnosti in obsežnosti;
- učnih poti, ki učeče se vodijo do učnih dosežkov;
- kakovosti učnih dosežkov in nadzora nad kakovostjo ipd.

4.1. Koncept učnega izida

Krovni koncept, ki opredeljuje rezultatski pristop, je koncept učnega izida oziroma rezultata učenja⁵. Koncept smo poskušali takole pojasniti (Ermenc, 2015):

⁵ Danes se srečujemo z različnimi izrazi za isti koncept, in sicer za koncept, ki je nastal v anglosaškem jezikovnem in kulturnem okolju: t. i. »learning outcome«. Ker slovenskemu sistemu izobraževanja (kot tudi drugim sistemom v osrednji Evropi) rezultatska logika tradicionalno ni blizu, imamo pri prevodu več dilem, ki so tako jezikoslovne kot konceptualne narave. Zato naj bralca ne preseneča, da slovenska znanstvena besedila in strokovni dokumenti vsebujejo več različic prevoda (učni rezultat, rezultat učenja, izid učenja, učni izid, učni dosežek). V tem gradivu uporabljamo prevod učni izid, ker je takšen uporabljen tudi v predlogu Zakona o SOK. V drugih virih najdemo tudi rabo drugačnih prevodov (prim. Štefanc, 2011; Ermenc in Mikulec, 2011; Ermenc, 2015).

- Učni izid je po eni strani vhodni koncept, na katerem temeljijo vsi tisti učni načrti, katalogi znanja in izpitni katalogi, ki želijo na čim razumljivejši in preglednejši način poudariti, katero znanje (spretnosti, zmožnosti in/ali kompetence) bo pridobil posameznik v procesu učenja in na kateri ravni kompleksnosti ter zahtevnosti to znanje bo. Za to dimenzijo se v različnih državah uporabljajo različna poimenovanja ali tudi več hkrati: standardi znanja, (operativni) učni cilji, pričakovani učni dosežki ali kar učni izidi. Čeprav so med naštetimi pojmi tudi razlike, pa gre pri vseh za *vneprej pripravljene (celo standardizirane), objektivizirane (večje ali manjše) enote znanja, spretnosti oziroma zmožnosti in/ali kompetence*, določene torej v smislu vsebine, obsega, zahtevnostne ravni in kompleksnosti.
- Po drugi strani pa je učni izid tudi izhodni koncept, ki se nanaša na *dejansko doseženo* znanje oziroma razvite zmožnosti/kompetence posameznika, na vsebino in obseg tega znanja (kompetentnosti), njegovo kakovost in kompleksnost. V tem smislu učni izidi dejansko pomenijo učne dosežke. Ko so učni dosežki tudi ovrednoteni (preverjeni, ocenjeni ali/in potrjeni), postanejo vidni.

4.1.1. Učni izidi na ravni učnega predmeta oziroma strokovnega modula

V Sloveniji smo se z rezultatskim pristopom srečali v osnovnem in srednjem izobraževanju že s prenovno v začetku devetdesetih let 20. stoletja, ko smo učne načrte začeli snovati ciljno – ko smo *učno-snovni* koncept kurikularnega načrtovanja nadomestili z *učno-ciljnimi*. S tem smo uveljavili stališče, ki pravi, da je v učne načrte bolj smiselno zapisati, katere cilje morajo učeči se doseči, hkrati pa šoli in učiteljem prepustiti strokovne odločitve o tem, s kakšno vsebino in na kakšen način bodo te cilje realizirali. Skladna z rezultatskim pristopom je tudi uveljavitev standardov znanja, ki učne cilje uporabijo za osnovo za ocenjevanje.

Učno-ciljno načrtovanje se je uveljavilo tudi v višjem strokovnem izobraževanju, z bolonjsko reformo pa tudi na področju visokega šolstva. Na področju visokošolskega izobraževanja sta bila v ospredju izpostavljena dva temeljna namena ciljnega načrtovanja, to sta preglednost (transparentnost) in načrtovanje z vidika študijske obremenitve študenta, izražene v kreditnih točkah – vsebino izraža učni izid, njegovo obsežnost in kompleksnost pa kreditno ovrednotenje.

Učno-ciljno načrtovanje je bilo od samega začetka značilnost načrtovanja poklicnih standardov in s tem tudi značilnost sistema nacionalnih poklicnih kvalifikacij.

Spodnje besedilo v okviru prikazuje, kako so se v slovenskem sistemu izobraževanja v zadnjih dveh desetletjih oblikovale različne prakse učno-ciljnega načrtovanja, izražene tudi v zelo raznoliki uporabljeni terminologiji.

Primeri učnih izidov na ravni učnega predmeta/strokovnega modula

1) OSNOVNOŠOLSKO IZOBRAŽEVANJE

Splošni cilj: »Učenci razvijajo zmožnost abstrahiranja in posploševanja, sklepanja, kritičnega mišljenja ...« (Učni načrt za angleščino)

Operativni cilj: »Učenci razvijajo osnovne strategije tvorjenja pisnega besedila ...« (Učni načrt za angleščino)

Standard znanja: »brez večjih pomanjkljivosti uporablja osnovne standardne oblike preprostih besedil (npr. razglednica, zasebno vabilo ...).«

2) SREDNJE POKLICNO, STROKOVNO OZIROMA TEHNIŠKO IZOBRAŽEVANJE

Operativni cilj: »Dijak izvede priklop naprav in polnjenje sistema.« (Katalog znanja Ogrevalni in hladilni sistemi, Program Inštalater strojnih instalacij); »zna pravilno vpeti v delovne priprave konstrukcijske elemente.« (Izpitni katalog, Program Inštalater strojnih instalacij)

Osnova za formiranje operativnih ciljev so v katalogih znanj običajno poklicne kompetence.

Operativni cilji so nadalje razčlenjeni v informativne in formativne cilje – pri njih gre še za večjo stopnjo konkretnosti.

3) SREDNJE SPLOŠNO IZOBRAŽEVANJE

Splošni cilj: »Dijaki se naučijo geografsko razmišljati o pokrajinah in ljudeh (opisati izbrano pokrajino in umestiti njen položaj glede na državno, meddržavno in svetovno raven ...).« (Učni načrt Geografija; Gimnazija)

Cilj: »Dijaki analizirajo statistične podatke o prebivalstvu in predvidijo njegov nadaljnji razvoj.« (Učni načrt Geografija; Gimnazija)

Pričakovani dosežek: »Dijak locira pokrajine in kraje v povezavi z njihovim okoljem in jih zna povezovati z nižjimi ali višjimi kategorijami.«

4) VISOKOŠOLSKO IZOBRAŽEVANJE

Predvideni študijski rezultati: »Uporaba v sklopu razvoja informacijskih sistemov in druge programske opreme, ki zahteva obvladovanje večjih količin podatkov.« (Univerzitetni študij računalništvo in informatika, Prva stopnja, predmet: Osnove podatkovnih baz, Fakulteta za računalništvo in informatiko, Univerza v Ljubljani)

5) NACIONALNE POKLICNE KVALIFIKACIJE

Poklicne kompetence: »Kandidat izdeluje uporabnikom prilagojena navodila za uporabo spletnih strani.« (Poklicni standard Izdelovalec/izdelovalka spletnih strani)

Poklicne kompetence so nadalje razčlenjene na tri kategorije: »področje dela«, »ključna dela«, »spretnosti in znanja«.

Ne glede na vso raznolikost, ki jo nakazujejo primeri v zgornjem besedilu, je mogoče ugotoviti tudi nekaj skupnih značilnosti:

- 1) Učni izidi so zasnovani tako, da *izhajajo iz perspektive učečega se*: izražajo tisto, kar naj bi po koncu predvidenega učnega obdobja učeči se vedel in znal napraviti.

Z uvedbo učno-ciljnega pristopa k načrtovanju prihaja do opustitve učno-snovnega načrtovanja. Učno-snovno (pogosto imenovano kar tradicionalno) načrtovanje je izhajalo iz *vprašanja selekcije primernih znanj*. Kriteriji izbire primernih znanj so: objektivnost, znanstvenost, relevantnost, logična in sistematična strukturiranost učne snovi. Zadostitev tem kriterijem je veljalo za jamstvo kakovosti diplomanta.

Učno-snovno načrtovanje ima nekatere prednosti: sistematičnost, celovit pregled nad stroko, demonstracija disciplinarnega, paradigmatičnega mišljenja; spodbuja se široka razgledanost, je dobra osnova za nadaljnji (tudi akademski) študij.

Po drugi strani pa ima tudi svoje slabosti: pogosto je osredotočeno na faktografijo in reproduktivno učenje. Lahko pasivizira učečega, transfer znanja na praktično rabo je nizek. Ob nenehni produkciji novega znanja so velike težave pri njegovi selekciji.

Beremo lahko (npr. Kennedy, 2015), da učno-snovni pristop izraža perspektivo učitelja oziroma predavatelja. To ni res: učno-snovni pristop izhaja iz perspektive posamezne znanstvene discipline, vede oziroma stroke.

- 2) Učni izidi (z izjemo splošnih ali usmerjevalnih ciljev) so neposredno povezani z *ocenjevanjem učnega dosežka*: načrtovalci uporabljajo t. i. aktivne glagole, ki opisujejo učni izid tako, kot ga je možno tudi preveriti (locira, izdeluje, analizira ipd.). Večina med njimi se opira na Bloomovo taksonomijo učnih ciljev, ki jo poznamo že iz petdesetih let 20. stoletja.
- 3) Učni izidi skušajo ujeti tudi *zahtevnostno raven* učnega dosežka (to je sicer ključna značilnost standardov znanja, ki so osnova tudi za določanje meje med ocenami).
- 4) Učni izidi uveljavljajo *funkcionalni koncept znanja*, torej takšen, ki na človeško vednost gleda skozi prizmo njene uporabnosti, ne pa njene inherentne vrednosti. Učno-ciljni pristop namreč terja razmislek o tem, kaj bo učeči se znal z znanjem narediti, ne katero vednost si mora pridobiti.

Zdi se, da imamo v slovenskem sistemu izobraževanja z učno-ciljnim načrtovanjem in rezultatskim pristopom že dosti izkušenj in uveljavljene prakse. Zato se zaradi uvajanja SOK ne zdi smotno te prakse ponovno spreminjati in tako z birokratskimi nalogami obremenjevati pedagoškega kadra. Velja se raje osredotočiti na drugačna vprašanja:

- Ali so obstoječi kurikularni dokumenti kakovostno načrtovani (so učni cilji dovolj splošni/dovolj konkretni; ali izražajo ključne dosežke; ali je njihova kakovostna raven ustrezna glede na tip in vrsto programa ter glede na značilnosti učečih se populacij ipd.)?
- Ali do neke mere ohranimo učno-snovno načrtovanje in kako poiskati ustrezno razmerje med učno-snovnim in učno-ciljnim načrtovanjem?
- Ali je modro funkcionalni koncept znanja sprejeti kot edinega in pravega na vseh stopnjah, področjih in segmentih izobraževanja?

4.1.2. Učni izidi na ravni programa in izobrazbe/kvalifikacije

Ko opredelimo učne izide na ravni posameznih učnih predmetov, s tem še ne izčrpamo vseh dimenzij rezultatske logike. O učnih izidih lahko govorimo tudi na *ravni programa* oziroma na *ravni izobrazbe/kvalifikacije*. Razmislek o učnih izidih na ravni programa oziroma kvalifikacije pomeni razmislek o vsebini, vrsti, kompleksnosti, zahtevnosti, obsežnosti učnih izidov, ki naj bi jih učeči se pridobil ob uspešnem zaključku izobraževalnega programa ali druge izobraževalne/učne aktivnosti v celoti. Tak učni izid je izražen v *splošnih ciljih programa*, lahko tudi v opisu profila poklica ipd.

Razmislek o učnih izidih se nanaša tudi na vprašanje kompleksnosti, zahtevnosti in obsežnosti znanja, ki ga posameznik pridobi izven formalnega in neformalnega izobraževanja, pa ga želi narediti vidnega in priznanega.

Učni izidi v spletnem registru kvalifikacij SOK

Tudi spletni register kvalifikacij SOK zajema opise učnih izidov na ravni programa in izobrazbe/kvalifikacije.

- Na ravni osnovnošolskega in srednjega splošnega izobraževanja opisani učni izidi izhajajo iz ciljev obeh izobraževalnih programov.
- Na ravni poklicnega, srednjega strokovnega in tehniškega izobraževanja opisi učnih izidov izhajajo iz opisov pridobljenega znanja, spretnosti in poklicnih zmožnosti, zapisanih v Europassovih prilogah k spričevalu (pri mojstrskih, delovodskih in poslovodskih izpitih učni izidi izhajajo iz opisov obsega dejavnosti izpitnega kataloga).
- Na ravni višjega in visokošolskega izobraževanja so učni izidi opisani s splošnimi in predmetno specifičnimi kompetencami, opredeljenimi v študijskih programih.
- Pri nacionalnih poklicnih kvalifikacijah (NPK) pa so učni izidi opredeljeni s poklicnimi kompetencami, zapisanimi v poklicnih standardih.

Primer 1:

Administrator/administratorka, SOK raven 4

Imetnik spričevala je usposobljen za:

- uporabo sodobne informacijske in pisarniške tehnologije,
- pisanje tekstov po predlogah ali nareku z uporabo desetprstnega slepega tipkanja,
- uporabo upravnega postopka pri delu s strankami s sodobnimi načini komuniciranja prek elektronskih medijev,
- ekonomično organizacijo in samostojno administrativno, tajniško in pisarniško delo na različnih področjih, predvsem delovnih razmerjih in knjigovodstvu,
- ravnanje z viri, arhivskim gradivom in podatki, ki zahtevajo varstvo podatkov,

- samostojno izpolnjevanje obrazcev ter druge dokumentacije in vodenje ustreznih evidenc,
- razvijanje pozitivnega in odgovornega odnosa do dela, poklica in sodelavcev,
- ravnanje skladno z družbenimi zakonitostmi in pravili sodobne pravne države,

Izbirno:

- izdelovanje predstavitev z uporabo programske opreme in komuniciranje prek elektronskih medijev,
- opravljanje administrativnih del od razpisa do sklenitve delovnega razmerja, organizacijo in pripravo sestankov in službenih poti,
- izdelavo enostavnih spletnih strani in izvajanje tržne komunikacije s kupci,
- sestavljanje knjigovodskih listin, knjiženje ter statistično obdelavo podatkov,
- pisanje vabil, sklepov, zaznamkov ter izpolnjevanje obrazcev z delovnega, upravnega in drugih pravnih področij.

Imetnik spričevala ključna poklicna znanja in zmožnosti nadgradi tudi s ključnimi splošnimi znanji v skladu z nacionalnimi standardi.

Primer 2:

Diplomant finančnih storitev (un)/diplomantka finančnih storitev (un), SOK raven 7

Študent/študentka je usposobljen/-a za:

(splošne kompetence)

- strokovno analizo, sintezo in predvidevanje rešitev ter posledic v finančnem in bančnem sektorju,
- presojo za sprejemanje odločitev,
- samostojno uporabo pridobljenega teoretičnega znanja za reševanje problemov v praksi pri upravljanju finančnih in bančnih podjetij,
- obvladanje raziskovalnih metod, postopkov in procesov v finančnih in bančnih sferah,
- oblikovanje komunikacijskih sposobnosti in spretnosti, še posebej stalne komunikacije v mednarodnem okolju na področju financ in bančništva, delo in ustvarjanje v mednarodnem okolju,
- avtonomnost in samozavest v strokovnem delu,
- etično refleksijo in globoko zavezanost profesionalni etiki, ki se bo ovrednotila v mednarodnem okolju,
- vedoželjnost in nagnjenje k usposabljanju za nadaljnji (magistrski) študij,

(predmetno specifične kompetence)

- stalno reševanje konkretnih vprašanj z uporabo modernih znanstvenih metod finančne stroke,
- razumevanje in umestitev novih informacij in interpretacij v kontekst temeljne discipline,
- poznavanje in razumevanje utemeljitev in zgodovine razvoja temeljne discipline,
- razumevanje sistemskega pristopa,
- razumevanje splošne strukture temeljne discipline ter povezanosti med njenimi poddisciplinami,
- razumevanje in uporabo metod kritične analize in razvoja teorij ter njihovo uporabo pri reševanju konkretnih delovnih problemov,
- intenzivno in stalno uporabo informacijske in komunikacijske tehnologije,
- avtonomno in samozavestno obvladovanje temeljnega znanja,
- poznavanje sodobnih tehnoloških postopkov, operacij, metodologije in organizacije dela v svojem konkretnem delovnem okolju,
- povezovanje znanja z različnih področij in njegovo vgradnjo v konkretne aplikacije v organizacijah finančne branže.

Primer 3:

Knjigovodja/knjigovodkinja, SOK raven 5

Kandidat:

- načrtuje lastno delo in pripravi delovno mesto v skladu z navodili,
- zagotavlja kakovost in uspešnost dela v skladu z navodili za delo in varuje poslovne skrivnosti,
- racionalno uporablja energijo, material in čas,
- varuje zdravje in okolje,
- razvija podjetne lastnosti, spretnosti in vedenje,
- sodeluje z notranjimi in zunanjimi uporabniki računovodskih informacij,
- uporablja sodobno informacijsko-komunikacijsko tehnologijo ter programska orodja,
- upošteva ustrezne zakone in predpise ter navodila za delo,
- vodi stroškovno knjigovodstvo,
- vodi knjigovodstvo osnovnih sredstev,
- vodi materialno in blagovno knjigovodstvo,
- vodi finančno knjigovodstvo,
- obračunava plače in ostale osebne prejemke.

4.1.3. Učni izidi na ravni tipa izobrazbe/kvalifikacije

O učnih izidih je mogoče razmišljati tudi na *ravni tipa izobrazbe in kvalifikacije* (vključujoč nacionalne poklicne kvalifikacije). Ta razmislek spodbujajo zlasti ogrodja kvalifikacij, ki izhajajo iz predpostavke, da programe/kvalifikacije iste izobrazbene stopnje (oziroma kvalifikacijske ravni) družijo učni izidi primerljive kompleksnosti, zahtevnosti in obsežnosti. To pomeni, da so glede na kompleksnost, zahtevnost in obsežnost učnih izidov primerljivi vsi programi srednjega poklicnega izobraževanja, da so primerljivi vsi programi srednjega strokovnega izobraževanja in tako naprej.

Ravni ogrodja kvalifikacij skušajo zaobjeti zahtevnostne ravni učnih izidov, ki v sistemu izobraževanja obstajajo. Obsežnost učnih izidov je hkrati neposredno povezana tudi z njihovim kreditnim ovrednotenjem.

Pri določanju ravni ogrodja se srečamo s številnimi izzivi, saj meje med učnimi izidi ni preprosto postaviti – med izobraževalnimi programi na isti stopnji izobraževanja so lahko razlike v zahtevnosti in kompleksnosti učnih izidov dejansko precej velike, po drugi strani pa so lahko te razlike med različnimi tipi programov relativno majhne. Poleg tega so nekateri programi med sabo zaradi svojih različnih namenov težko primerljivi, ali pa so znotraj sebe tako raznorodni, da jih je težko jasno umestiti na eno izmed ravni – zlasti v primerih sopostavljanja kvalifikacij, pridobljenih v formalnem izobraževanju, in tistih izven njega. Zato je tako določanje ravni kot tudi umeščanje tipov izobrazb/kvalifikacij na ravni izjemno težak proces, ki terja strokovno presojo pa tudi soglasje deležnikov.

V pomoč pri umeščanju (tipov) izobrazb/kvalifikacij v ogrodje se uporabljajo *opisniki ravni* – znova gre za opis učnega izida, le da je tokrat ta opis zasnovan tako široko in splošno, da bi bilo mogoče v njem prepoznati zelo različne učne izide po zahtevnosti in kompleksnosti sicer podobnih (tipov) izobrazb/kvalifikacij.

Opisniki v SOK so nastali opirajoč se na učne izide v obstoječih izobraževalnih programih in nacionalnih poklicnih kvalifikacijah in na odnose med njimi. Ker pa ti odnosi niso preprosti in enoznačni, so bili upoštevani tudi drugi (vhodni) kriteriji, med katerimi sta bila v osredju dva: možnosti in pravice, ki ob uspešnem zaključku izobraževanja izhajajo iz programa, v relaciji do nadaljnjega izobraževanja kot tudi pravice do zaposlovanja. S tem se ohranja obstoječa konsistentnost sistema izobraževanja.

Ko država ogrodje sprejme in ga začne uporabljati, potem so opisniki učnih izidov uporabni kot pomoč pri opredeljevanju ravni zahtevnosti in kompleksnosti:

- 1) v novih izobraževalnih/študijskih programih in njihovem umeščanju v ogrodje;
- 2) pri prenovi obstoječih izobraževalnih/študijskih programih;
- 3) pri oblikovanju poklicnih standardov in njihovem posodabljanju;
- 4) pri pripravi ali prenovi učnih načrtov, katalogov znanj, katalogih standardov strokovnih znanj in spretnosti, izpitnih katalogih ipd.;
- 5) pri pripravi individualiziranih učnih izidov (v osebnih izobraževalnih načrtih, individualiziranih programih, študijskih sporazumih za namene mobilnosti ipd.).

Ravni kvalifikacij v SOK skupaj z opisniki učnih izidov naj bi torej postale izhodišče za presojo ustreznosti, zahtevnosti in kompleksnosti posameznih programov izobraževanja oziroma kvalifikacij. Pri tem sta ključni dve presoji:

- 1) Presoja splošnih (usmerjevalnih) ciljev programa oziroma kvalifikacije (tudi v primeru nacionalnih poklicnih kvalifikacij) ter enot programa (učnih predmetov in (strokovnih) modulov).
- 2) Presoja učnih izidov z vidika ocenjevanja (npr. ustreznost zahtevnosti standardov znanja ali pričakovanih dosežkov, ustreznost in kompleksnost izpitnih katalogov in katalogov strokovnih znanj in spretnosti).

Do neke mere je pomembna tudi presoja vsakega posamičnega učnega cilja, pa vendar velika rigidnost pedagoško ne bi bila upravičena. Zakaj? Učni cilj je vedno hkrati opis cilja, a tudi opis poti. Poleg tega je učne cilje treba načrtovati tako, da učitelja spodbujajo k takšnemu vodenju pedagoškega procesa, ki učečim se odpira poti na višje ravni. Še zlasti je to ključno pri bolj nadarjenih in motiviranih posameznikih, ki zmorejo več, kot se v okviru programa od njih zahteva.

4.1.4. Učni izidi na ravni posameznika ali skupine posameznikov

Učne izide je mogoče oblikovati tudi za potrebe posameznega učenca, dijaka, študenta ali kandidata, pa tudi za potrebe skupine posameznikov. Te prakse do neke mere že poznamo, saj denimo priprava *osebnih izobraževalnih načrtov* ali *individualiziranih programov* terja prilagoditev in konkretizacijo učnih ciljev, ki so zapisani v relevantnih učnih načrtih ali katalogih znanja.

Potrebe po individualiziranem načrtovanju se danes pojavljajo na več področjih in z različnih namenov:

- V ospredju so gotovo učenci in dijaki s posebnimi potrebami, ki potrebujejo najboljše in daljnosežne prilagoditve.
- Potrebe po individualiziranju se kažejo tudi pri drugih učencih in dijakih, ki potrebujejo posebne prilagoditve, na primer učenci in dijaki, ki so priseljenci.
- Posebne pozornosti so deležni dijaki in študenti, ki se odločijo za mobilnost in del učnih ciljev realizirajo na izobraževalni ustanovi (ali podjetju v primeru prakse) v drugi državi.
- Potrebe po individualiziranju se pojavljajo v kontekstu odprtega kurikula v srednjem poklicnem in strokovnem izobraževanju; terja jih tudi morebitna prožnejša zasnova izobraževanja, ki bi omogočala večjo izbirnost znotraj programov izobraževanja.
- Individualni pristop k opredeljevanju, določanju in ocenjevanju učnih izidov je ključni element sistemov priznavanja informalno in neformalno pridobljenega znanja.

4.2. Prednosti in pasti učnih izidov

Rezultatski pristop sproža številne razprave, ki opozarjajo tako na njegove prednosti kot tudi nevarnosti.

Sistem izobraževanja, ki temelji na sistematičnem in transparentnem določanju vnaprej pričakovanih učnih dosežkov in hkrati vključuje spremljavo njihovega doseganja (prek nacionalnih preverjanj znanja, eksternih izpitov in raziskav), s tem zagotavlja osnovo za skrb za kakovost in pravičnost v izobraževanju (Zupanc, 2011):

- Spremljanje učnih dosežkov različnih skupin posameznikov odraža skrb za pravičnost v izobraževanju (Kodelja, 2006); povečuje se dostopnost do ekvivalentnega znanja za vse.
- Zmanjšujejo se razlike med šolami in različnimi okolji (Šebart in Krek, 2001).
- Standardizirano ocenjevanje zmanjšuje možnost človeške napake.

Pa vendar: snovanje učnih izidov vodi v standardizacijo človeškega znanja, učni izidi (standardi znanja) so definirani na transparenten in na merljiv način tudi kot prenosljive enote znanja. Podprti so s standardiziranimi testi in bankami standardiziranih izpitnih vprašanj.

Znanje na ta način postaja še eden od standardiziranih produktov (globalnega) trga, ki nima posluha za epistemološke raznolikosti, osebne interpretacije in ustvarjalnost (Luke et al., 2010). Vodi lahko v trivializacijo znanja, saj še tako dosledna in celovita razčlenitev učnih izidov ne odraža celovite izobraženosti (Young, 2011). Učenje je nenehen in odprt proces, za katerega nikoli natančno ne vemo, kam nas bo pripeljal. Višja je raven izobraževanja, težje in bolj tvegano je njegove vsebine in cilje podrobno standardizirati.

Zato ni modro pristopu slepo slediti, temveč vedno temeljito razmisliti, kako nam lahko koristi v konkretnem kontekstu in kako ga uporabiti, da bo prispeval k višji kakovosti učnih dosežkov.

05

PRINCIPI OBLIKOVANJA
UČNIH IZIDOV

V pričujočem poglavju navajamo nekaj osnovnih značilnosti in principov oblikovanja učnih izidov. Principi se opirajo na tradicijo načrtovanja, ki izhaja iz Bloomove taksonomije in je v Sloveniji znana že več desetletij (Blažič, 1991; Maretnič Požarnik, 1979); dopolnjeni so z nekaj izkušnjami sodobnejših projektov (npr. ZOOM). Uporabni so na več ravneh načrtovanja:

- na ravni učnega predmeta oziroma modula: principi veljajo tako za načrtovalce učnih načrtov, katalogov znanja ipd. kot tudi za učiteljevo učno pripravo;
  - na ravni osebnega izobraževalnega načrta oziroma individualiziranega programa.
- 1) Ker ima rezultatski pristop (in učno-ciljno načrtovanje) svoje pomanjkljivosti, je ključni uvodni razmislek, s katerim se do pristopa opredelimo in ugotovimo, na kakšen način in v kolikšni meri ga bomo uporabili glede na vrsto in stopnjo izobraževanja, glede na potrebe stroke in potrebe učečih se. Zato ni narobe učnih izidov oblikovati splošneje, v formi splošnih ali usmerjevalnih učnih ciljev.
  - 2) Učni izidi se nanašajo na *čas ocenjevanja*: zapisano je tisto, kar bo učeči se obvladoval v času, ko bodo njegovi dosežki ocenjeni.
  - 3) Učne izide oblikujemo tako, da izražajo *perspektivo učečega se*. Pri tem upoštevamo naslednje:
    - a) Smo realistični: upoštevamo čas, ki ga imamo na voljo in predhodne dosežke učečih se.
    - b) Po potrebi uporabimo *aktivne glagole*.

Poleg taksonomije učnih ciljev po Benjaminu Bloomu se lahko opremo tudi na druge klasifikacije, npr. po Robertu J. Marzanu (Rutar Ilc, 2003). Uporabni so zlasti predlogi glagolov, ki opisujejo aktivnosti dijakov oziroma študentov in so združeni v različne taksonomske stopnje.

Primer:

Tipični glagoli, povezani s posameznimi taksonomskimi ravnmi

Poznavanje	Povej, navedi, opiši, naštej, ponovi, poimenuj, opredeli, poveži, spomni se ...
Razumevanje	Povzemi, povej z drugimi besedami, pripoveduj, opiši, poročaj, informiraj, razloži, pojasni, utemelji, ilustriraj, navedi nov primer, pouči druge ...
Uporaba	Uporabi v dani (novi) situaciji, razloži ob (novem) primeru, sklepaj, napovej, reši, preizkusi, zamisli si ...
Analiza	Podrobno opiši, analiziraj, razčleni, poišči elemente, ugotovi značilnosti, primerjaj, poišči podobnosti in razlike, razlikuj, ugotovi napake
Sinteza	Zamisli si, ustvari, načrtuj, zasnuj, izmisli si, izrazi, izdelaj, oblikuj, iznajdi, kombiniraj, preoblikuj, popravi napake, izboljšaj, prepričaj, dokaži, zavrni, ubrani, utemelji, dramaturgiziraj, vodi, nastop, izpelji ...
Vrednotenje	Oceni, ovrednoti (npr. pomen, vrednost ...), presodi, odloči, kritično osvetli, kritiziraj, problematiziraj, sooči, razvrsti po pomembnosti, zavrni, ubrani, utemelji, ugotovi napake ...

- c) Aktivne glagole *specificiramo in kontekstualiziramo*: opišemo, na kaj se znanje in spretnosti navezujejo in za kakšno vrsto uporabe gre.

Primer 1:

Študent je zmožen razložiti **funkcije** komponent strojne opreme računalnika.

NE: Študent je zmožen razložiti strojno opremo računalnika.

Vir: Zoom, b. 1.

Primer 2:

Študent je zmožen razviti raziskovalni načrt **z uporabo znanstvenih metod**.

NE: Študent je zmožen razviti raziskovalni načrt.

Vir: Zoom, b. 1.

- č) Izogibamo se nejasnim formulacijam.

Primer 1:

Študent je zmožen na **osnovi projektnega vodenja pripraviti realističen načrt delovnega procesa in razporediti naloge osebja**.

NE: Študent pozna upravljanje osebja v sektorju (presplošno).

Vir: Zoom, b. 1.

Primer 2:

Študent pozna **strukturo pnevmatike in poimenuje sestavne dele**.

NE: Študent ve, da pnevmatika osebnega vozila sestoji iz naravne in umetne gume, olja, kemikalij, najlona ... (preveč natančno)

Vir: Zoom, b. 1.

- 4) Optimalno število učnih izidov je odvisno od kompleksnosti programa oziroma kvalifikacije, predmeta oziroma modula. Priporočljivo je, da je število tolikšno, da ne ovira preglednosti, prožnosti pedagoškega procesa in kakovosti ocenjevanja.
- 5) Kadar je to smiselno, naj bi bilo mogoče učne izide eksterno preveriti oziroma v evalvacijskem procesu ugotoviti njihovo realizacijo.
- 6) Način osvajanja znanja za oblikovanje učnih izidov ni relevanten, kar pomeni, da lahko služijo tudi kot osnova za vrednotenje znanja, pridobljenega izven formalnega in neformalnega izobraževanja.

06

UČNI IZIDI IN
OCENJEVANJE

V izhodišču načrtovanja učnih izidov (učnih ciljev) je zahtevnostna raven učnega izida odvisna od izobrazbene oziroma kvalifikacijske ravni (ravni v ogrodju).

Dosežki učečih se, ki se izobražujejo in učijo na isti kvalifikacijski ravni, se razumljivo razlikujejo. Kakovostne razlike se kažejo v oceni učnega dosežka vsakega učenca, dijaka, študenta ali kandidata. Pri določanju ocen in meja med njimi so v pomoč standardi znanja, ki so lahko določeni bodisi na nacionalni ravni bodisi na šolski (oziroma na ravni učitelja). To pomeni, da imajo lahko učni izidi formo minimalnih, osnovnih (temeljnih) in/ali višjih standardov.

Ocenjevanje znanja v rezultatskem pristopu sledi filozofiji kriterijskega ocenjevanja (Milekšič 2010; Zupanc, 2007): učni dosežek vsakega posameznika se ovrednoti glede na vnaprej pripravljene standarde znanja oziroma predvidene učne izide, ne pa glede na primerjavo med dosežki več posameznikov (učencev, dijakov, študentov ...). Ključno je torej vprašanje, katere cilje je posameznik dosegel in na kakšni kakovostni ravni so njegovi dosežki; manj pomembno pa je vprašanje, ali učni dosežki specifične skupine učencev, dijakov odražajo normalno porazdelitev.

6.1. Je učni izid minimalni ali temeljni standard

Nekateri avtorji (npr. Kennedy, 2015; Writing learning outcomes, 2007) zagovarjajo stališče, da so učni izidi minimalni sprejemljiv standard, ki študentu omogoči, da opravi svoje obveznosti v okviru učnega predmeta ali modula (Kennedy, 2015, str. 40). Takšno razumevanje ni povsem skladno z obstoječo prakso kurikularnega načrtovanja v Sloveniji, zlasti tam, kjer poznamo jasno ločnico med (operativnimi) učnimi cilji in standardi znanja (osnovno in srednje izobraževanje). Skladneje s slovensko prakso je učni izid razumeti kot *temeljni* ali *osnovni* standard, ki opredeljujejo obseg in kakovostno raven učnih dosežkov *tipičnega* učenca, dijaka, študenta ali kandidata. S takšnim razumevanjem se ohrani (kjer obstaja) členitev na minimalni in temeljni standard, hkrati pa je temeljni standard osnova za individualiziranje izidov glede na specifične potrebe ali zmožnosti posameznikov (tudi za tiste, ki želijo in zmorejo več) in nudi večjo oporo ocenjevalcu pri določitvi meja med ocenami.

6.2. Učni izidi in opredelitev meja med ocenami

Standardi znanja so tista komponenta učnega načrta (kataloga znanja), ki je najneposredneje vezana na ocenjevanje, zlasti kot vodilo učitelju pri določanju meja med ocenami. Kjer učni načrt pozna minimalni in temeljni standard (ali morda celo višji standard), tam je mogoče minimalni standard razumeti kot vodilo za ločnico med negativno in pozitivno oceno, temeljni standard pa za srednjo oceno.

Ker pa je naloga učitelja, da pripravi kriterije in opisnike dosežkov za celotno lestvico ocen, se ne more izogniti dodatni členitvi kriterijev za vsako posamezno oceno. O določanju kriterijev na osnovi standardov znanja in opredeljevanju meja med ocenami imamo v slovenski strokovni literaturi kar nekaj strokovnih gradiv, namenjenih učiteljem (npr. Milekšič, 2010; Zupanc, 2007).

07

**KDO UPORABLJA SOK IN
OPISNIKE UČNIH IZIDOV**

SOK, še zlasti pa opisniki učnih izidov, so relevantna kategorija za različne skupine strokovnjakov, ki delujejo v izobraževalnem sistemu. Med njimi so vsaj naslednje skupine strokovnjakov:

- 1) Učitelji, ki načrtujejo pedagoški proces tako na ravni oddelka (letnika) kot na ravni posameznika (individualizacija). Pri individualizaciji je poznavanje ravni SOK in učnih izidov še zlasti pomembno.
- 2) Strokovnjaki, ki načrtujejo nove ali posodablajo obstoječe programe izobraževanja in kvalifikacije. Opisniki učnih izidov na posamezni ravni jim pomagajo pri opredeljevanju ravni zahtevnosti programa in njegovih enot ter s primerjanjem s sorodnimi programi in kvalifikacijami, ki so na vertikalni umeščeni eno raven nižje in eno raven višje.
- 3) Člani strokovnih komisij, ki sprejemajo programe izobraževanja in kvalifikacije.
- 4) Člani komisij, ki pripravljajo poklicne standarde in kataloge strokovnih spretnosti in znanj.
- 5) Člani izpitnih komisij, ki vrednotijo učne dosežke kandidatov v okviru priznavanja predhodno pridobljenega znanja.
- 6) Pedagoški delavci in vodstvo šole, ki sodeluje pri notranjih evalvacijah.
- 7) Strokovnjaki in raziskovalci, ki sodelujejo pri zunanjih evalvacijah ter raziskavah učnih dosežkov.
- 8) Vsi, ki sodelujejo pri mednarodni mobilnosti dijakov in študentov. V tem primeru je potrebno tudi poznavanje Evropskega ogrodja kvalifikacij in načina umeščanja ravni SOK v ravni EOK.
- 9) Za različne skupine svetovalcev, ki svetujejo prebivalcem glede kariernih in poklicnih odločitev.
- 10) SOK je relevanten tudi za vse prebivalce, ki se vključujejo v izobraževanje in usposabljanje v različnih obdobjih življenja ali ki željo svoje znanje narediti vidno in priznано. Pri tem ima pomembno vlogo tudi register kvalifikacij SOK.

08

LITERATURA
IN VIRI

- Blažič, M. (ur.) (1991). *Izbrana poglavja iz didaktike*. Novo mesto: Pedagoška obzorja.
- Ermenc, Klara S. (2015). Na rezultatih učenja zasnovana politika (vseživljenjskega) izobraževanja. *Sodobna pedagogika*, 66, št. 1, str. 10–29.
- Ermenc, Klara S., Mikulec, B. (2011). Slovensko ogrodje kvalifikacij med globalnim, evropskim in lokalnim. *Sodobna pedagogika*, 62, št. 4, str. 30–50.
- Kennedy, D. (2015). *Pisanje in uporaba učnih izidov. Praktični vodnik*. Ljubljana: CMEPIUS; Maribor: Univerza 2015.
- Kodelja, Z. (2006). *O pravičnosti v izobraževanju*. Ljubljana: Krtina.
- Kovač Šebart, M., Krek, J. (2001). Komplementarnost divergentnih pojmovanj ocenjevanja znanja. *Sodobna pedagogika*, 52, št. 3, str. 10–29.
- Luke, A., Green, J., Kelly, G. J. (2010). What Counts as Evidence and Equity? *Review of Research in Education*, 34, str. vii-xvi.
- Marentič Požarnik, B. (1979). *Pomen operativnega oblikovanja vzgojnoizobraževalnih smotrov za uspešnejši pouk*. Ljubljana: Zavod SR Slovenije za šolstvo.
- Mikulec, B., Ermenc, K. (ur.) (2014). *Umeščanje slovenskega ogrodja kvalifikacij v evropsko ogrodje kvalifikacij za vseživljenjsko učenje in evropsko ogrodje visokošolskih kvalifikacij: zaključno poročilo*, Slovenija (2. izd). Ljubljana: Center RS za poklicno izobraževanje.
- Milekšič, V. (2010). *Učna tema in učna situacija – od načrtovanja do ocenjevanja*. Ljubljana: Center za poklicno izobraževanje.
- Raffe, D. (2011). Nacionalna ogrodja kvalifikacij: kaj se lahko naučimo iz mednarodnih izkušenj? *Sodobna pedagogika*, 62, št. 4, str. 52–65.
- Rutar Ilc, Z. (2003). *Pristopi k poučevanju, preverjanju in ocenjevanju*. K novi kulturi pouka. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- Štefanc, D. (2011). Evropsko in nacionalna ogrodja kvalifikacij: (uvodnik) = European and national qualifications frameworks. *Sodobna pedagogika*, 62, št. 4, str. 6–29.
- Writing Learning Outcomes. A Guide for Academics*. (2007). Limerick: University of Limerick.
- Young, M. (2011). Ogrodja kvalifikacij: nekaj pomislekov. *Sodobna pedagogika*, 62, št. 4, str. 82–91.
- Zakon o slovenskem ogrodju kvalifikacij – predlog za obravnavo. (2015). Dostopno na: [http://vrs-3.vlada.si/MANDAT14/VLADNAGRADIVA.NSF/18a6b9887c33a0bdc12570e50034eb54/2921197b365146fec1257ecb0040632f/\\$FILE/sok25_9_.pdf](http://vrs-3.vlada.si/MANDAT14/VLADNAGRADIVA.NSF/18a6b9887c33a0bdc12570e50034eb54/2921197b365146fec1257ecb0040632f/$FILE/sok25_9_.pdf) (5. 11. 2015).
- ZOOM (b.l.). Dostopno na: www.zoom-eqf.eu (2. 11. 2015).
- Zupanc, B. (ur.). (2007). *Ocenjevanje v novih programih srednjega poklicnega in srednjega strokovnega izobraževanja*. Ljubljana: Center za poklicno izobraževanje.
- Zupanc, D. (2011). Analiziranje izkazanega znanja kot orodje pri ugotavljanju in zagotavljanju kakovosti. V: Kos Kecojevič, Ž. in Gaber, S. (ur.). *Kakovost v šolstvu v Sloveniji*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani, str. 257–286.

09

PRILOGE

9.1. PRILOGA 1: KLJUČNI POJMI⁶

NACIONALNO OGRODJE KVALIFIKACIJ je orodje za razvoj in razvrščanje kvalifikacij v enotno dogovorjen sistem. Kvalifikacije so glede na zakonsko določena merila ter učne rezultate in opisnike razvrščene na ravni, prikazani so odnosi med kvalifikacijami, nakazane so možnosti horizontalne in vertikalne prehodnosti med kvalifikacijami. Ogrodje kvalifikacij prispeva k izboljšanju kakovosti, dostopnosti in priznanju kvalifikacij na trgu dela v državi ali mednarodno. Enota SOK je kvalifikacija.

KVALIFIKACIJA pomeni uradni rezultat procesa ocenjevanja in priznavanja pristojnega organa, ki odloči, da je posameznik dosegel učne izide v skladu z opredeljenimi standardi. Kvalifikacije pridobivamo v sistemu formalnega izobraževanja in izven njega. Glede na vrsto kvalifikacije imajo te vrednost na trgu dela, v sistemu formalnega izobraževanja ter pri vseživljenjskem učenju. Izkazujejo se z javnimi listinami (potrdili, spričevali, diplomami, certifikati).

VRSTO KVALIFIKACIJE tvorijo kvalifikacije, ki jih združuje skupen namen kvalifikacije. V slovenskem izobraževalnem sistemu ločimo tri vrste kvalifikacij: izobrazbe, nacionalne poklicne kvalifikacije ter dodatne kvalifikacije.

TIP KVALIFIKACIJE je skupina kvalifikacij, ki jo združuje enaka vrsta kvalifikacije, enaka kvalifikacijska raven in sorodni splošni namen kvalifikacije z vidika nadaljnjega izobraževanja oziroma zaposlovanja.

IME KVALIFIKACIJE je beseda ali več besed, ki se uporabljajo za razlikovanje posamezne kvalifikacije. Ime kvalifikacije je privzeto oziroma oblikovano skladno s pravili in prakso, značilno za posamezno vrsto kvalifikacij.

RAVEN je kot strukturni element ogrodij kvalifikacij treba razumeti kot niz zaporednih korakov (razvojno kontinuiteto), ki so izraženi kot območja generičnih rezultatov, po katerih je mogoče razvrščati tipične kvalifikacije. Ravni so pragmatična umetna tvorba, razvijajo se v daljšem obdobju.

STOPNJA je pojem, ki se veže na sistem formalnega izobraževanja in nanj vezane stopnje izobrazbe⁷.

ZNANJE je rezultat učenja in osvajanja pojmov, načel, teorij in praks. Pridobivanje znanja poteka v različnih okoljih: v izobraževalnem procesu, pri delu in v kontekstu zasebnega ter družbenega življenja.

SPRETNOSTI se v okviru nacionalnega ogrodja kvalifikacij nanašajo na kognitivne spretnosti (npr. uporaba logičnega, intuitivnega in ustvarjalnega mišljenja) in/ali praktične spretnosti (npr. ročne, kreativne spretnosti, uporaba materialov, orodij in instrumentov).

KOMPETENCE se nanašajo na sposobnost uporabe in povezovanja znanja in spretnosti v izobraževalnih, profesionalnih in osebnih situacijah. Ločimo generične in poklicno specifične kompetence. V SOK kompetence razvrščamo glede na kompleksnost, samostojnost in odgovornost delovanja.

UČNI IZID pomeni znanje, spretnost in kompetenco, standardizirano na določeni kvalifikacijski ravni. Je izjava o tem, kar kandidat na neki kvalifikacijski ravni po zaključenem učnem obdobju ve, je zmožen narediti in se odločiti.

Učni izidi so lahko oblikovani v povezavi s tečaji, programskimi enotami, z moduli, s programi. V teh povezavah se učni izidi povezujejo v kvalifikacijo oziroma izobrazbo.

⁶ Povzeto po Mikulec in Ermenc, 2014, str. 81–82 ter Zakon o slovenskem ogrodju kvalifikacij – predlog za obravnavo, 2015, str. 16.

⁷ Posamezne stopnje opredeljuje Slovenska zakonodaja medtem ko jih KLASIUS nadomešča s širšim terminom raven.

IZOBRAZBA je rezultat formalnega izobraževanja in označuje stopnjo ter področje formalne izobrazbe, ki jo je posameznik pridobil. Izkazuje se s spričevalom ali diplomo.

NACIONALNA POKLICNA KVALIFIKACIJA je delovna poklicna oziroma strokovna usposobljenost, ki je potrebna za opravljanje poklica ali posameznih sklopov zadolžitev v okviru poklica na določeni ravni zahtevnosti. Izkazuje se s certifikatom.

DODATNA KVALIFIKACIJA je kvalifikacija, ki dopolnjuje usposobljenost posameznika na doseženi ravni in na določenem strokovnem področju ter je vezana na potrebe trga dela. Izkazuje se s certifikatom.

9.2. PRILOGA 2: TIPI KVALIFIKACIJ V SOK

Zaradi preglednejšega razlikovanja med aktualnimi, iztekajočimi in preteklimi izobraževalnimi programi so kvalifikacije v tabeli prikazane v različnih barvah:

- z modro so obarvane kvalifikacije, ki jih kandidati pridobivajo v aktualnih izobraževalnih programih,
- z zeleno so obarvane kvalifikacije, ki jih kandidati pridobivajo v iztekajočih izobraževalnih programih (od sedme do desete ravni),
- z vijolično barvo pa kvalifikacije, ki so jih kandidati pridobili v preteklih izobraževalnih programih (od šeste do desete ravni).

Kvalifikacije, pridobljene v sistemu formalnega izobraževanja	Kvalifikacije, pridobljene izven sistema formalnega izobraževanja
IZOBRAZBE	NACIONALNE POKLICNE KVALIFIKCIJE
	1. RAVEN
Spričevalo o končanem 7. oz. 8. razredu osnovne šole (Nedokončana osnovnošolska izobrazba)	
Zaključno spričevalo osnovne šole* (Osnovnošolska izobrazba z nižjim izobrazbenim standardom)	
	2. RAVEN
Zaključno spričevalo osnovne šole (Osnovnošolska izobrazba)	Certifikat o nacionalni poklicni kvalifikaciji (Nacionalna poklicna kvalifikacija, raven 2)
	3. RAVEN
Spričevalo o zaključnem izpitu (Nižja poklicna izobrazba)	Certifikat o nacionalni poklicni kvalifikaciji (Nacionalna poklicna kvalifikacija, raven 3)
	4. RAVEN
Spričevalo o zaključnem izpitu (Srednja poklicna izobrazba)	Certifikat o nacionalni poklicni kvalifikaciji (Nacionalna poklicna kvalifikacija, raven 4)
	5. RAVEN
Spričevalo o poklicni maturi Spričevalo o opravljenem mojstrskem/delovodskem/poslovodskem izpitu (Srednja strokovna izobrazba)	Certifikat o nacionalni poklicni kvalifikaciji (Nacionalna poklicna kvalifikacija, raven 5)
Spričevalo o splošni maturi (Srednja izobrazba)	

8 V Sloveniji poznamo tudi »posebne programe vzgoje in izobraževanja«, v katere se vključujejo otroci in mladostniki z zmernimi in težjimi motnjami v duševnem razvoju. Program ne omogoča pridobitve kvalifikacije, zato ni vključen v SOK. Po zaključnem izobraževanju se mladostniki večinoma vključujejo v varstveno delovne centre.

Kvalifikacije, pridobljene v sistemu formalnega izobraževanja	Kvalifikacije, pridobljene izven sistema formalnega izobraževanja
IZOBRAZBE	NACIONALNE POKLICNE KVALIFIKCIJE
6. RAVEN	
<p>Diploma o višji strokovni izobrazbi (Višja strokovna izobrazba)⁹</p> <p>Diploma o višji strokovni izobrazbi oz. višješolski izobrazbi (Višja strokovna izobrazba oz. višješolska izobrazba)¹⁰</p>	<p>Certifikat o nacionalni poklicni kvalifikaciji (Nacionalna poklicna kvalifikacija, raven 6)</p>
7. RAVEN	
<p>Diploma prve stopnje (VS) (Visokošolska strokovna izobrazba)¹¹</p> <p>Diploma prve stopnje (UN) (Visokošolska univerzitetna izobrazba)¹²</p> <p>Diploma o visokem strokovnem izobraževanju (Visoka strokovna izobrazba)¹³</p> <p>Diploma o specializaciji (Specializacija po višje strokovni izobrazbi oz. višješolski izobrazbi)¹⁴</p>	
8. RAVEN	
<p>Diploma druge stopnje (Magisterij)¹⁵</p> <p>Diploma o specializaciji (Specializacija po visokošolski strokovni izobrazbi)¹⁶</p> <p>Diploma o univerzitetnem izobraževanju (univerzitetna izobrazba)¹⁷</p> <p>Diploma o visokošolskem izobraževanju (Visoka strokovna izobrazba)¹⁸</p>	
9. RAVEN	
<p>Diploma o magisteriju znanosti (Magisterij znanosti/umetnosti)¹⁹</p> <p>Diploma o magisteriju znanosti (Magisterij znanosti/umetnosti)²⁰</p> <p>Diploma o specializaciji (Specializacija po visoki univerzitetni izobrazbi)²¹</p> <p>Diploma o specializaciji (Specializacija po visoki strokovni izobrazbi)²²</p>	

9 Pridobi se po letu 1996 v skladu z Zakonom o poklicnem in strokovnem izobraževanju in po letu 2004 v skladu z Zakonom o višjem strokovnem izobraževanju.

10 Pridobi se do 30. 9. 2002 v skladu z Zakonom o usmerjenem izobraževanju.

11 Pridobi se po letu 2004 v skladu z Zakonom o visokem šolstvu.

12 Pridobi se po letu 2004 v skladu z Zakonom o visokem šolstvu.

13 Pridobi se po letu 1994 v skladu z Zakonom o visokem šolstvu.

14 Pridobi se do 30. 9. 1997 v skladu z Zakonom o usmerjenem izobraževanju.

15 Pridobi se po letu 2004 v skladu z Zakonom o visokem šolstvu.

16 Pridobi se v skladu z Zakonom o visokem šolstvu, vendar najdlje do izteka študijskega leta 2015/16.

17 Pridobi se po letu 1994 in v skladu z Zakonom o visokem šolstvu, vendar najdlje do izteka študijskega leta 2015/16.

18 Pridobi se v skladu z Zakonom o usmerjenem izobraževanju.

19 Pridobi se z Zakonom o visokem šolstvu, vendar najdlje do izteka študijskega leta 2015/16.

20 Pridobi se v skladu z Zakonom o usmerjenem izobraževanju.

21 Pridobi se po letu 1994 v skladu z Zakonom o visokem šolstvu, vendar najdlje do izteka študijskega leta 2015/16.

22 Pridobi se do 30. 9. 1997 v skladu z Zakonom o usmerjenem izobraževanju.

10. RAVEN

Diploma tretje stopnje(Doktorat znanosti)²³**Diploma o doktoratu znanosti**(Doktorat znanosti)²⁴**Diploma o doktoratu znanosti**(Doktorat znanosti)²⁵

Vir: Mikulec in Ermenc, 2014, str. 33–34.

9.3. PRILOGA 3: METODOLOGIJA OPISOVANJA KVALIFIKACIJ SOK*Primer opisa izobrazbe*

Ime kvalifikacije	
Tip kvalifikacije	
Vrsta kvalifikacije	
Vrsta izobraževanja	
Trajanje	
Vstopni pogoji	
Raven SOK	
Učni rezultati	
Ocenjevanje in zaključevanje	Sistem ocenjevanja Napredovanje Pogoj za pridobitev javne listine
Izvajalci	
Prehodnost	

Primer opisa nacionalne poklicne kvalifikacije

Ime kvalifikacije	
Tip kvalifikacije	
Vrsta kvalifikacije	
Vstopni pogoji (ko je relevantno)	
Raven SOK	
Učni rezultati	
Ocenjevanje in zaključevanje	Sistem ocenjevanja Ocenjevalci Pogoj za pridobitev javne listine
Izvajalci	

23 Pridobi se po letu 2004 v skladu z Zakonom o visokem šolstvu

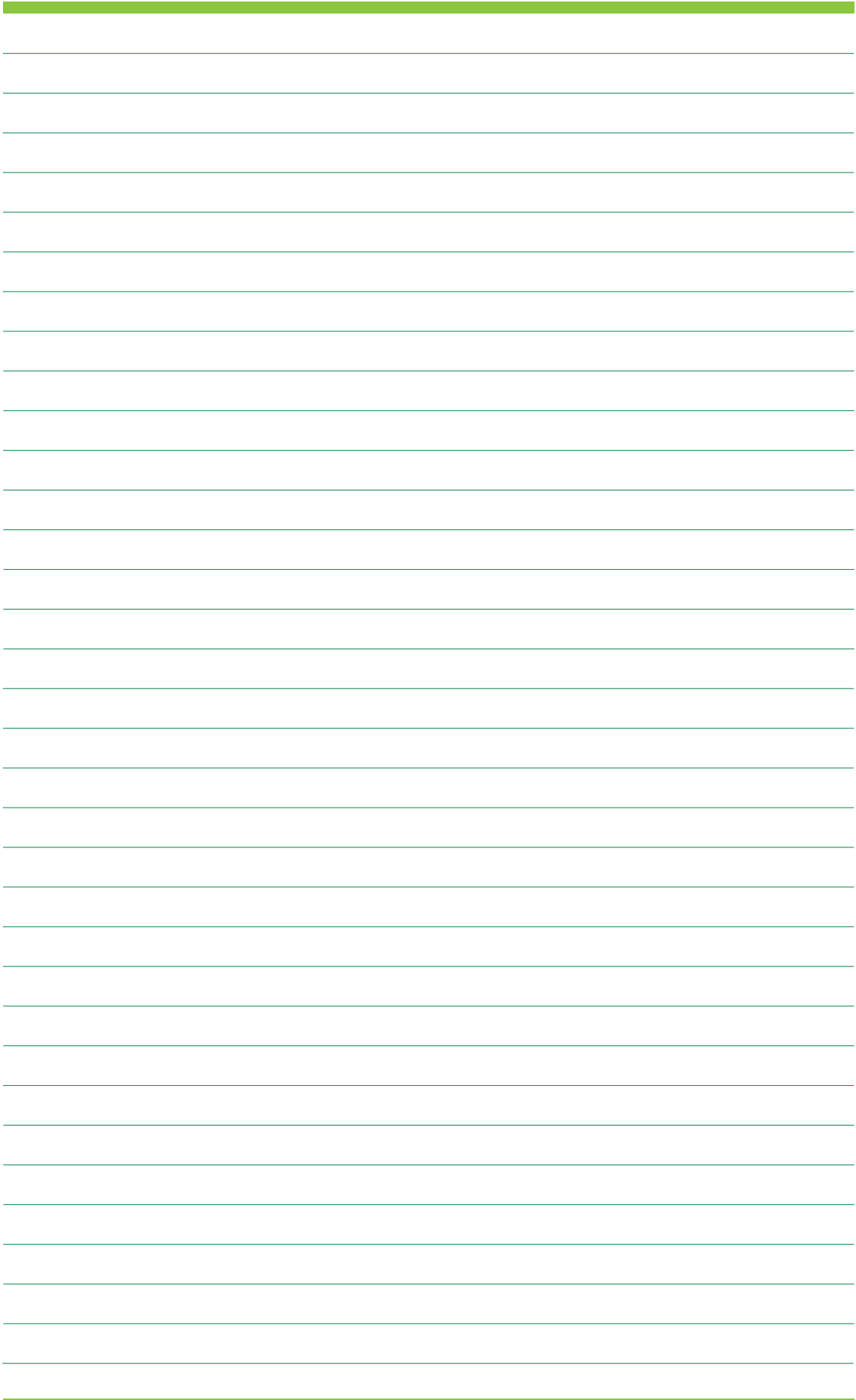
24 Pridobi se po letu 1994 v skladu z Zakonom o visokem šolstvu, vendar najdlje do izteka študijskega leta 2015/16.

25 Pridobi se v skladu z Zakonom o usmerjenem izobraževanju.

www.nok.si

